

آموزش اندیشه‌ورزی در کودکان

روش‌های عملی در شکوفایی خلاقیت
و آموزش تفکر و تحلیل در کودکان
بر مبنای تمرین‌های بنیادی

تمرین‌های بنیادی برای آموختن مهارت‌های اندیشیدن
برای دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی

نویسنده جان لانگر

گروه مترجمان

طاہرہ حبیبی - پردیس عاصمی - سحر سلیمی - کاظم شجاعی

سرشناسه: لانگر، جان Langrehr, John

عنوان و نام پدیدآور: آموزش اندیشه‌ورزی در کودکان: روش‌های علمی در شکوفایی خلاقیت و آموزش تفکر و تحلیل در کودکان بر مبنای تمرین‌های بنیادی .../نویسنده جان لانگر؛ گروه مترجمان طاهره حبیبی ... | و دیگران|.

مشخصات نشر: تهران: گویش نو، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۱۰۱ ص: ۲۲ × ۲۹ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۲-۳۳-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: گروه مترجمان طاهره حبیبی، پردیس عاصمی، سحر سلیمی، کاظم شجاعی.

یادداشت: عنوان اصلی: Learn to think : basic exercises in the core thinking

skills for ages ۶-۱۱, ۲۰۰۸.

یادداشت: کتاب حاضر قبلاً تحت عنوان "یادگیری مهارت‌های تفکر: تمرین‌ها و تکالیف عملی کسب فرایندهای تفکر برای کودکان ۶ تا ۱۱ ساله" با ترجمه رحیم بدری‌گرگری توسط انتشارات فروزش در سال ۱۳۹۰ منتشر شده است.

عنوان دیگر: یادگیری مهارت‌های تفکر: تمرین‌ها و تکالیف عملی کسب فرایندهای تفکر برای کودکان ۶ تا ۱۱ ساله.

موضوع: اندیشه و تفکر — راهنمای آموزشی

موضوع: مدرسه‌های ابتدایی — تدریس

شناسه افزوده: حبیبی، طاهره، ۱۳۶۳ — مترجم

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ ی۲ ۸۶ ل ۱۵۹۰/۱ LB۱۵۹۰/۱

رده بندی دیویی: ۳۷۰/۱۵۲

شماره کتابشناس ملی: ۲۹۶۵۹۸۸

نام کتاب: آموزش اندیشه‌ورزی در کودکان (روش‌های علمی در شکوفایی خلاقیت و آموزش تفکر و تحلیل در کودکان بر مبنای

تمرین‌های بنیادی)

نویسنده: جان لانگر

مترجمین: طاهره حبیبی - پردیس عاصمی - سحر سلیمی - کاظم شجاعی

ناشر: انتشارات گویش نو

صفحه آرا: زهرا ضیایی‌خرم

طراح جلد: زهرا ضیایی‌خرم

نشانی: خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان وحید نظری شرقی - پلاک ۶۱ - واحد ۱۲ B

تلفن: ۵۰-۴۹-۶۶۹۵۶

پست الکترونیکی: gooyesheno@yahoo.com

تیراژ: ۱۰۰۰

سال و نوبت چاپ: اول ۱۳۹۱

پیش در آمد

کارگاه ترجمه‌ی گروه آموزشی «وایا» اولین کتاب پژوهشی خود را در زمینه‌ی رویکردهای جدید در آموزش

کودکان ترجمه و در اختیار استادان و پژوهندگان این حوزه قرار داده است.

دومین کتاب این گروه با نام هوش‌های نه‌گانه و چگونگی کار بست آن‌ها در مطالب درسی می‌باشد که ترجمه

آن به پایان رسیده و در دست چاپ و انتشار است.

امیدوارم کلیه‌ی دست‌اندرکاران حوزه‌ی آموزش کودکان ما را از نظرات و انتقادهای سازنده‌شان بی‌بهره

نگذارند.

آدرس پستی الکترونیکی ما: shojaeesenglishcourses@yahoo.com

کارگاه ترجمه

گروه آموزشی وایا

فهرست

مقدمه

تفکر سازمان یافته

۷	مشاهده‌ی ویژگی‌ها	درس اول:
۱۰	مشاهده‌ی شباهت‌ها	درس دوم:
۱۳	مشاهده‌ی تفاوت‌ها	درس سوم:
۱۶	مقوله‌بندی	درس چهارم:
۱۹	مقایسه	درس پنجم:
۲۲	مرتب کردن بر اساس اندازه توالی زمانی	درس ششم:
۲۸	فکر کردن درباره‌ی مفاهیم	درس هفتم:
۳۱	تصمیم	درس هشتم:
۳۵	نقشه‌های مفهومی	درس نهم:

تفکر تحلیلی

۴۳	تحلیل روابط	درس دهم:
۴۷	تحلیل الگوها بر اساس ترتیب زمان وقوع	درس یازدهم:

تفکر ارزیاب «سنجش‌گر»

۵۳	تشخیص واقعیت از نظریه	درس دوازدهم:
۵۶	تشخیص نتایج مشخص از نتایج نامشخص	درس سیزدهم:
۶۰	چالش بر سر درستی یک ادعا	درس چهاردهم:
۶۴	تشخیص اطلاعات مربوط از نامربوط	درس پانزدهم:
۶۸	تصمیم‌گیری	درس شانزدهم:
۷۴	در نظر گرفتن نقطه نظرات دیگران	درس هفدهم:
۷۷	طرح پرسش‌های برتر	درس هجدهم:

تفکر خلاق

۸۳	استنتاج خلاق	درس نوزدهم:
۸۶	تفکر غیر متعارف خلاق	درس بیستم:
۸۹	خلاقیت در سازه‌ها و طرح‌ها	درس بیست و یکم:
۹۳	خلاقیت در طرح غیر متعارف برای اشیایی که به صورت تصادفی انتخاب کرده‌اید	درس بیست و دوم:
۹۶	خلاقیت تصویری	درس بیست و سوم:
۹۸	تفکر خلاق درباره‌ی کاربرد غیر متعارف اشیاء	درس بیست و چهارم:

آیا اندیشیدن و تفکر یک مهارت است؟ آیا این مهارت آموختنی است؟ آیا روش عملی برای یادگیری این مهارت وجود دارد؟

در این کتاب نویسنده بر آن است که جواب پرسش‌های بالا را روشن سازد و علاوه بر آن روش‌های علمی اندیشیدن و اندیشه‌ورزی درباره‌ی مفاهیم مختلف را به کودکان به گونه‌ای ساده و عملی آموزش دهد. در فصل‌های مختلف دانش‌آموزان با مراحل پردازش تفکر آشنا شده و می‌آموزند که چگونه با کاربرد این مراحل می‌توانند درباره‌ی یک مفهوم بیندیشند و همزمان نیز با مهارت طرح پرسش‌های کلیدی درباره‌ی یک مفهوم آشنا می‌شوند. این روش در حوزه‌ی آموزش با نام «متاکاگ نی‌شن» Metacognition شناخته شده است که می‌توان از آن به معنای دانش فراشناختی، آموزش تفکر، اندیشه‌ورزی و بالاخره آموزش اندیشیدن درباره‌ی اندیشه یاد کرد. در این روش کودکان به مهارت‌هایی دست می‌یابند که با کاربرد عملی ابزار کاربردی شناخت به شکلی آگاهانه به تعریف مفاهیم رسیده و به شناسایی آن‌ها دست می‌یابند.

اگر چه بسیاری از طراحان برنامه‌ریزی آموزشی بر این باورند که کودکان خود به شکلی کاملاً طبیعی این مهارت و مراحل را فرا می‌گیرند ولی تحقیقات نشان داده است که چنین نیست و هم از این روست که ما به نگارش این جزوه اقدام کردیم. باشد که گاهی هر چند کوچک در جهت آموزش و یادگیری فن اندیشیدن و اندیشه‌ورزی در کودکان برداشته باشیم.

قبل از کاربرد روش‌ها و به کارگیری مهارت‌های ارائه شده در این کتاب بر مربیان فرزانه و آموزگاران محترم است که این مقدمه‌ی کوتاه را مطالعه کرده تا علاوه بر یک نگاه کلی، با سر فصل‌ها و اهداف این جزوه آشنا شوند. برای پردازش اندیشه از بیست محور پردازش استفاده می‌شود. عنوان و نام این محورها همگی در صفحه‌ی فهرست عناوین ابتدای کتاب آمده است. این کتاب به چهار فصل اصلی تقسیم شده است و هر فصل اختصاص به بررسی یکی از انواع تفکر چهارگانه دارد. انواع تفکر عبارتند از: ۱- تفکر سازمان یافته ۲- تفکر تحلیلی ۳- تفکر انتقادی یا سنجش‌گر ۴- تفکر خلاق

با به کار گرفتن روش‌های مطرح شده در این کتاب می‌توان به پردازش مفاهیمی در حوزه‌های ریاضیات، زبان، علوم تجربی و علوم اجتماعی پرداخت. این کتاب به ۲۴ درس تقسیم شده است و تقریباً برای تمامی درس‌ها الگوی واحدی طراحی شده است صفحه‌ی اول هر درس با توضیحات مقدماتی به معرفی مبحث درس می‌پردازد و مفاهیم درس را با دانش‌آموزان به بحث و گفتگو می‌گذارد البته این صفحه فقط به آموزگاران اختصاص دارد در پایان این صفحه تمرینی به عنوان مثال در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفته است. حل این تمرین آن‌ها را برای انجام تمرین اصلی که در صفحه‌ی بعد آمده و با عنوان کاربرگ دانش‌آموز معرفی شده است آماده می‌سازد. آموزگاران بایستی قبلاً به تعداد دانش‌آموزان صفحه‌ی کاربرگ را تکثیر و در اختیار آن‌ها قرار دهند. صفحه سوم با نام پاسخ‌های پیشنهادی یا احتمالی معرفی شده است این صفحه عیناً همان تکرار تمرین صفحه‌ی قبل یعنی کاربرگ دانش‌آموز است با این تفاوت که جواب‌های پیشنهادی را هم شامل می‌شود. در ضمن در انتهای این صفحه چند پرسش کلیدی در مورد موضوع درس آورده شده است. در این قسمت نیز آموزگاران به کمک دانش‌آموزان رفته تا بتوانند پرسش‌های کلیدی دیگری نیز طرح نمایند.

مباحث این کتاب و موضوع پرسش‌های کلیدی مواردی همچون مقایسه، مقوله‌بندی، تشخیص واقعیت از نظریه، تصمیم و مواردی دیگر را دربرمی‌گیرد و برآن است تا با ارائه تمرینات کافی روند اصول مهارت‌های تفکر را به دانش‌آموزان دوره ابتدایی آموزش دهد.

جان لانگر

John Langrehr